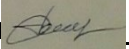

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра історії та археології

Затверджено на засіданні кафедри історії та археології
завідувач кафедри С.І. Пачев
протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	ІСТОРИОСОФІЯ <i>Вибірковий</i>
Рівень вищої освіти	доктор Phd
Назва спеціальності	032 Історія та археологія
Назва освітньої програми	Історія та археологія
Рік викладання Семестр	2024-2025/ непарний (3) семестр / 2 курс
Викладач	Ситник Олександр Миколайович, професор, доктор історичних наук, професор кафедри історії та археології
Посилання на профайл викладача	https://fsusgum.mdpu.org.ua/kafedra-istoriyi-ta-arheologoiyi/sklad-kafedry-istoriyi-ta-arheologiyi/sytnyk-oleksander-mykolajovych/ https://www.webofscience.com/wos/op/publications/summary
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	+380972139300 Sytnyk_Oleksander@msspu.edu.ua Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Viber,
Сторінка освітнього компоненту на сайті ЦОДТ	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4602

АНОТАЦІЯ

Освітній компонент «Історіософія» покликаний вдосконалити процес вивчення здобувачами третього рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання навчального курсу магістерського рівня «Українська історіософія». При цьому, основна увага приділяється вмінню аналізувати історичні явища та процеси в історіософському контексті, а також – застосовувати ці навички в практичній роботі викладача історії та наукового співробітника.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета викладання освітнього компоненту «Історіософія» полягає в засвоєнні здобувачами основних законів й закономірностей історичного розвитку людства та переосмисленні історичних явищ й процесів в історіософському контексті. Основними завданнями курсу є: встановлення визначення сутності історіософії; засвоєння філософсько-ірраціональних уявлень про розвиток історичного процесу та відповідних теоретичних схем еволюції даного процесу; визначення законів історії та історичних закономірностей; вивчення релігійно-філософської думки як засобу теоретичного мислення; дослідження значення історіософії в історичному процесі тощо.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК 1.** Володіння системним науковим світоглядом, вміння застосовувати відповідні навички у своїй професійній діяльності;
- ЗК 2.** Здатність до розробки та реалізації всього послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження;
- ЗК 3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- ЗК 4.** Здатність до створення та розвитку нових наукових ідей та використання їх у своїй наукових дослідженнях
- ЗК 7.** Набуття універсальних навичок науковця, уміння використовувати сучасні інформаційні технології, усні та письмові форми презентації результатів своєї наукової діяльності;
- ЗК 8.** Здатність працювати та орієнтуватися у сучасному міжнародному науковому просторі;
- ЗК 10.** Здатність до саморозвитку та самовдосконалення.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (ФК)

- ФК 1.** Знання та розуміння основних історичних подій і процесів вітчизняної та світової історії;
- ФК 2.** Знання всього комплексу інформаційного управління науковим дослідженням;
- ФК 4.** Знання можливостей та основних напрямів наукової співпраці у сфері історичної науки;

ФК 8. Здатність правильного використання методологічних основ наукового дослідження в галузі історичної науки та освіти.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН 1. Знання основних філософських концепцій та історичної методології, які можна використовувати в своїх наукових дослідженнях;

ПРН 2. Знання основ наукової розробки та виконання інноваційно-дослідницького завдання;

ПРН 3. Знання відповідних професійно-етичних норм та моральних цінностей науковця у професійної та життєвої діяльності;

ПРН 5. Знання теоретичних і практичних проблем сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю;

ПРН 6. Знання психічних властивостей людини, як цілісного утворення, та його зв'язок з навколишнім природним і соціальним середовищем;

ПРН 8. Здатність володіння навичками вибору методів і засобів вирішення завдань наукового дослідження;

ПРН 11. Вміння здійснювати аналітичний підхід до дослідження різних галузей історичної науки та археології;

ПРН 13. Здатність професійного використання іноземних мов для активної співпраці та презентації результатів своїх досліджень у міжнародному науковому співтоваристві.

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. Здатність розв'язувати проблеми
2. Винахідливість
3. Критичне мислення
4. Комунікативні навички
5. Самоаналіз і саморефлексія
6. Уміння формувати власну думку та приймати рішення
7. Презентаційні навички (самопрезентація, уміння вести переговори).

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

8. Якісна освіта
9. Мир та справедливість
10. Партнерство заради сталого розвитку

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин Денна форма	30	14	76	120 / 4 кр.
Кількість годин Заочна форма	30	14	76	120 / 4 кр.

Підсумковий контроль – залік

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

У ході навчальних занять заохочується: активне залучення здобувачів до процесу розгляду, обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань; формування творчого простору задля вдосконалення практичних навичок і вмінь роботи з історичними та історіографічними джерелами й розвитку світоглядної свідомості історичного мислення. При цьому, пріоритетним є дотримання студентоцентрованого підходу та врахування, при оцінюванні, пізнавальної активності й креативності здобувачів.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу необхідним є дотримання принципів академічної доброчесності. Виконання робіт здобувачами має бути оригінальним, з власними елементами дослідницького мислення. Відсутність посилань на використані джерела, копіювання, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс Центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин, денна форма				Кількість годин, заочна форма				Рекомендована література
	л	пр	ср	всього	л	пр	ср	всього	
Тема 1. Поняття, значення та характеристика історіософії	4	2	14	20	4	2	14	20	1-7
Тема 2. Становлення історіософії	4	2	14	20	4	2	14	20	
Тема 3. Історіософія модерної доби	6	2	12	20	6	2	12	20	
Тема 4. Формування української історіософії	6	2	12	20	6	2	12	20	
Тема 5. Історіософія новітньої доби України	6	4	10	20	6	4	10	20	
Тема 6. Історіософська думка української діаспори	4	2	14	20	4	2	14	20	
Всього	30	14	76	120	30	14	76	120	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Поняття, значення та характеристика історіософії

Методологія, джерела та історіографія навчального курсу «Історіософія». Мета та завдання курсу «Історіософія». Поняття історіософії. Значення історіософії в історичному процесі. Характеристика сутності історіософії. Закони історії та закономірності історичного розвитку людства.

Тема 2. Становлення історіософії

Періодизація навчального курсу «Історіософія». Витоки історіософії як науки в контексті розвитку філософії історії. Характеристика історіософії доби Середньовіччя. Історіософія епохи Відродження, початку Нової доби та Просвітництва.

Тема 3. Історіософія модерної доби

Історіософія романтизму та віталізму. Історіософія ірраціоналізму та волонтаризму. Історіософія фаталізму та антиперсоналізму Освальда Шпенглера. Історіософія екзистенціалізму. Історіософія Арнольда Джозефа Тойнбі.

Тема 4. Формування української історіософії

Історіософія України-Руси. Характеристика історіософської думки в Середньовічній Україні. Історіософія Григорія Сковороди. Історіософські погляди представників Кирило-Мефодіївського братства. Культурно-просвітницька історіософія громадівців.

Тема 5. Історіософія новітньої доби України

Становлення історіософії самостійництва України. Історіософські погляди Івана Франка. Історіософія Михайла Грушевського. Історіософська позиція В'ячеслава Липинського. Історіософські погляди Миколи Хвильового. Історіософія Юрія Липи.

Тема 6. Історіософська думка української діаспори

Історіософія Дмитра Донцова: ідеологія «чинного» («вольового» націоналізму). Історіософська позиція Дмитра Чижевського: систематизація історико-філософського процесу в Україні. Історіософія Миколи Шлемкевича: українська характерологія та ментальність у трикутнику релігія-світогляд-мистецтво.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Написання есе 1 «Історіософія Арнольда Джозефа Тойнбі»
2	Написання есе 2 «Історіософія В'ячеслава Липинського»
3	Написання есе 3 «Дмитро Донцов та ідеологія «чинного» («вольового» націоналізму)»

Детальний опис завдань до самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Джерела та історіографія навчального курсу «Історіософія». Методологія історіософії. Мета та завдання курсу «Історіософія». Поняття історіософії. Значення історіософії в історичному процесі. Характеристика сутності історіософії. Закони історії та закономірності історичного розвитку людства.

Періодизація навчального курсу «Історіософія». Витоки історіософії як науки в контексті розвитку філософії історії. Характеристика історіософії доби Середньовіччя. Історіософія епохи Відродження, початку Нової доби та Просвітництва.

Історіософія романтизму та віталізму. Історіософія ірраціоналізму та волюнтаризму. Історіософія фаталізму та антиперсоналізму Освальда Шпенглера. Історіософія екзистенціалізму. Історіософія Арнольда Джозефа Тойнбі.

Історіософія України-Руси. Характеристика історіософської думки в Середньовічній Україні. Історіософія Григорія Сковороди. Історіософські погляди представників Кирило-Мефодіївського братства. Культурно-просвітницька історіософія громадівців.

Становлення історіософії самостійництва України. Історіософські погляди Івана Франка. Історіософія Михайла Грушевського. Історіософська позиція В'ячеслава Липинського. Історіософські погляди Миколи Хвильового. Історіософія Юрія Липи.

Історіософія Дмитра Донцова. Д. Донцов та ідеологія «чинного» («вольового» націоналізму). Історіософська позиція Дмитра Чижевського. Систематизація Д. Чижевським історико-філософського процесу в Україні. Внесок Д. Чижевського в розбудову реального початку історико-філософського українознавства як самостійної галузі. Історіософія Миколи Шлемкевича. Дослідження М. Шлемкевичем української характерології та ментальності в трикутнику релігія-світогляд-мистецтво. М. Шлемкевич й типологія психоетнічного портрету сучасного українця.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми й засоби оцінювання
РН1. Знання основних філософських концепцій та історичної методології, які можна використовувати в своїх наукових дослідженнях.	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз методологічної бази). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН2. Знання основ наукової розробки та виконання інноваційно-дослідницького завдання.	Пояснення, практична робота, спостереження і аналіз випадків, навчальні дискусії, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН3. Знання відповідних професійно-етичних норм та моральних цінностей науковця у професійної та життєвої	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, аналітичний метод, метод компаративістики, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії,	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік

діяльності	створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	(письмова робота).
РН5. Знання теоретичних і практичних проблем сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, аналітичний метод, метод компаративістики, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН6. Знання психічних властивостей людини, як цілісного утворення, та його зв'язок з навколишнім природним і соціальним середовищем	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, аналітичний метод, метод компаративістики, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз методологічної бази). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН8. Здатність володіння навичками вибору методів і засобів вирішення завдань наукового дослідження	Пояснення, семінар з проблемним викладом, аналіз джерел, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота здобувачів.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз методологічної бази). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН11. Вміння здійснювати аналітичний підхід до дослідження різних галузей історичної науки та археології	Пояснення, практична робота, спостереження і аналіз випадків, навчальні дискусії, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз методологічної бази). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
РН13. Здатність професійного використання іноземних мов для активної співпраці та презентації результатів своїх досліджень у міжнародному науковому співтоваристві	Пояснення, практична робота, спостереження і аналіз випадків, навчальні дискусії, аналітичний метод, синтетичний метод, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента	
В ид и на вч	Змістовна тема 1. Т1.-Т6.
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):
	Підбір і розробка різних видів завдань на розвиток
	10

ал ьн ої ді	навичок та умінь з кожного виду діяльності та проведення їх на практичному занятті.	
ял	Підготовка презентації.	10
ьн ос ті	Моделювання й розробка структурно-логічних схем.	10
зд	Самостійна робота здобувача (максимальний сумарний бал – 30):	
об ув	Історіософія Арнольда Джозефа Тойнбі	10
ач а,	Історіософія В'ячеслава Липинського	10
як і пі	Дмитро Донцов та ідеологія «чинного» («вольового» націоналізму)	10
дл яг а ю ть оц ін ю ва нн ю	Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)	

ОЦІНЮВАННЯ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вид діяльності	Критерії оцінювання
<p>Підбір і розробка різних видів завдань на розвиток навичок та умінь з кожного виду діяльності та проведення їх на практичному занятті.</p>	<p>Максимально 10 балів: 10 балів – завдання виконанні відмінно, відповідають сучасним методичним вимогам і мають чітку мету для кожного виду діяльності; використання інтерактивних та інноваційних завдань сприяє належному аналізу основних законів й закономірностей історичного розвитку людства та переосмисленню історичних явищ й процесів в історіософському контексті. 8-9 балів – завдання виконанні добре, відповідають методичним вимогам, але не всі завдання інтерактивні або диференційовані; завдання ефективні для розвитку навичок, але вимагають певної корекції. 7-5 балів – завдання виконанні задовільно, на посередньому рівні, без врахування усіх необхідних елементів. 4-1 бал – виконано недостатньо завдань, котрі не відповідають поставленим цілям, або ж не розкривають всі види діяльності; відсутність інтерактивності або інноваційних підходів, не вміння провести їх на практичному занятті. 0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
<p>Підготовка презентації.</p>	<p>Максимально 10 балів: 10 балів – у поданій презентації завдання відбито глибоке розуміння та усвідомлення навчального матеріалу; використано новаторські, творчі ідеї та методичні підходи щодо основних законів й закономірностей історичного розвитку людства та переосмислення історичних явищ й процесів в історіософському контексті. 8-9 балів – подана презентація показує добре усвідомлення теми, але можуть бути деякі неточності або упущення; присутні креативні елементи, проте їхня новизна не так виразно демонструє знання основних законів й закономірностей історичного розвитку людства та переосмислення історичних явищ й процесів в історіософському контексті. 7-5 балів – подана презентація завдання демонструє деяке розуміння теми, але має</p>

	<p>серйозні прогалини знання основних законів й закономірностей історичного розвитку людства.</p> <p>4-1 бал – подана презентація завдання не відповідає основним вимогам і стандартам; відсутні будь-які елементи креативності; матеріал подається стандартно; інформація викладена не зрозуміло.</p> <p>0 балів – презентацію основних законів й закономірностей історичного розвитку людства не надано, або ж вона не містить жодної змістовної інформації.</p>
<p>Моделювання й розробка структурно-логічних схем.</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано відмінно; відслідковується повнота та розуміння навчального матеріалу; моделювання основних законів й закономірностей історичного розвитку людства та переосмислення історичних явищ й процесів в історіософському контексті здійснено належним чином. Здобувач демонструє навички ефективної й аргументованої розробки структурно-логічних схем.</p> <p>8-9 балів – завдання виконані добре, але не в повній мірі. У ході виконання завдання допускалися певні помилки. Моделювання основних законів й закономірностей історичного розвитку людства здійснено не в повному обсязі. Здобувач демонструє певним чином обґрунтовані розробки структурно-логічних схем.</p> <p>7-5 балів – завдання виконані задовільно, без належного розуміння й креативного підходу. У ході моделювання основних законів й закономірностей історичного розвитку людства допускалися помилки. Здобувач демонструє деякі розробки структурно-логічних схем.</p> <p>4-1 бал – завдання виконані неповно, на низькому рівні з помилками, очевидне поверхове розуміння моделювання основних законів й закономірностей історичного розвитку людства. Здобувач демонструє незначні розробки структурно-логічних схем.</p> <p>0 балів – завдання не виконано або наданий матеріал не відповідає вимогам.</p>
<p>Історіософія Арнольда Джозефа Тойнбі</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано на відмінно; всебічно продемонстровано сучасну історіософську методологію й належне розуміння історіософії Арнольда Джозефа Тойнбі.</p> <p>8-9 балів – завдання виконано добре; певним чином продемонстровано сучасну історіософську методологію й деяке розуміння історіософії Арнольда Джозефа Тойнбі.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно; сучасну історіософську методологію та розуміння історіософії Арнольда Джозефа Тойнбі виявлено посередньо.</p>

	<p>4-1 бал – завдання виконано недостатньо; розуміння історіософії Арнольда Джозефа Тойнбі виявлено слабо.</p> <p>0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
<p>Історіософія В'ячеслава Липинського</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано відмінно, відповідає сучасній історіософській методології; використання новітньої історіографії сприяє належному аналізу історіософії В'ячеслава Липинського.</p> <p>8-9 балів – завдання виконано добре, загалом відповідає сучасній історіософській методології, але не всі чинники історіософії В'ячеслава Липинського обґрунтовано належним чином.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно, на посередньому рівні, без врахування усіх чинників історіософії В'ячеслава Липинського.</p> <p>4-1 бал – завдання виконано недостатньо; характер історіософії В'ячеслава Липинського висвітлено слабо.</p> <p>0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
<p>Дмитро Донцов та ідеологія «чинного» («вольового» націоналізму)</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано відмінно; відповідає сучасній історіософській методології; характеристику історіософської спадщини Дмитра Донцова та ідеології «чинного» («вольового» націоналізму) здійснено належним чином.</p> <p>8-9 балів – завдання виконано добре, але не в повній мірі; характеристику історіософської спадщини Дмитра Донцова та ідеології «чинного» («вольового» націоналізму) здійснено не в повному обсязі.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно, без належного розуміння й креативного підходу. У ході характеристики історіософської спадщини Дмитра Донцова та ідеології «чинного» («вольового» націоналізму) допускалися певні помилки.</p> <p>4-1 бал – завдання виконано неповно, з упущеннями й помилками; характеристику історіософської спадщини Дмитра Донцова та ідеології «чинного» («вольового» націоналізму) здійснено поверхово.</p>

0 балів – завдання не виконано або наданий матеріал не відповідає вимогам.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є усний **залік**, на його складання надається 40 балів. Залік включає 2 теоретичні питання (максимально по 10 балів за кожне), та 10 тестових завдань (по 2 бали за вірну відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінюванн я теоретично го питання, практично го завдання	За 40 бально ю шкало ю
Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	відмінно	9-10	36-40
Значний рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.	добре	8	33-35
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені	добре	6-7	30-32

помилки.			
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної	Оцінка а ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку

діяльності			
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна:

1. Аквинский Ф. Сумма теологии / Ф. Аквинский. – Ника-Центр, 2006 – . – Ч. II-I. – Вопросы 1-48; пер. с лат. С. И. Еремеева. – К.: Эльга. – 576 с.
2. Баган О. Історіософські есе. Відп. ред. Олександр Ситник. Мелітополь-Тернопіль: Науково-дослідний центр імені Дмитра Донцова; Вид-во «Крила», 2021. 384 с.
3. Бойченко І. В. Філософія історії: підруч. К.: Т-во «Знання»; КОО, 2000. 723 с.
4. Горський В. С. Історія української філософії [Текст]: підруч. / В. С. Горський, К. В. Кислюк. – К.: Либідь, 2004. – 488 с.

5. Грушевський М. С. Звичайна схема «руської історії» й справа раціонального укладу історії східного слов'янства [Текст] / М. С. Грушевський // Твори. У 50 т. – Л.: Світ, 2002. – Т. 1: сер. «Суспільно-політичні твори (1894-1907)». – С. 75–82.
6. Кислюк К. В. Історіософія в українській культурі: від концепту до концепції: монографія. Х.: ХДАК, 2008. 288 с.
7. Ясперс К. Про сенс історії / К. Ясперс // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями: хрестоматія: [навч. посіб.]; упоряд. В. В. Лях, В. С. Пазенок. – К.: Ваклер, 1996. – С. 184-210.

Додаткова:

1. Августин Блаженный. Исповедь / Блаженный Августин // Об истинной религии. Теологический трактат / Блаженный Августин. – Мн.: Харвест, 1999. – С. 517-804. – (Классическая философская мысль).
2. Антонович В. Про українофілів та українофільство / В. Б. Антонович // Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори. – К.: Либідь, 1991. – С. 135-143.
3. Антонович В. Три національні типи народні / В. Б. Антонович // Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори. – К.: Либідь, 1991. – С. 90-101.
4. Арон Р. Вступ до філософії історії. Есе про межі історичної об'єктивності [Текст]: пер. з фр. / Р. Арон. – К.: Український центр духовної культури, 2005. – 580 с.
5. Баган О. Геополітичні візії в теоріях класичного українського націоналізму і сучасність / О. Баган // Бандерівські читання. Матеріали перших та других Бандерівських читань / Упоряд. Т. Бойко, Ю. Сиротюк. – К. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2015. – С. 110-125.
6. Баган О. Джерела світоглядного націоналізму Дмитра Донцова. Передмова / О. Баган // Донцов Д. Вибрані твори: у 10 т. / Упоряд., післям., комент. О. Баган. – Дрогобич: ВФ «Відродження», 2011 – . – Т. 1: Політична аналітика (1912-1918 рр.) / Передмова О. Баган. – С. 5-19.
7. Баган О. Rossica: російська цивілізація в історіософських інтерпретаціях: нариси. Відп. ред. Олександр Ситник. Мелітополь-Тернопіль: Науково-дослідний центр імені Дмитра Донцова; ТОВ «Видавництво Крила», 2022. 128 с.
8. Гриценко О. А. «Своя мудрість»: Національні міфології та «громадянська релігія» в Україні [Текст] / О. А. Гриценко. – К.: УЦКД, 1998. – 184 с.
9. Грушевський М. С. На порозі Нової України. Статті і джерельні матеріали / М. С. Грушевський; за ред. Л. Р. Винара. – Нью Йорк: Українське Історичне Товариство, 1992. – 278 с.
10. Донцов Д. Дух нашої давнини / Д. Донцов. – Дрогобич: Видавництво «Відродження», 1991. – 341 с.

11. Донцов Д. Дух Росії // пер. з нім. В. Вишинського, І. Зимомрі. – К.: Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2011. – 135 с.
12. Донцов Д. Заповіт Шевченка / Д. Донцов // Визвольний шлях. – 1974. – № 3-4. – С. 277-285.
13. Донцов Д. Ідеологія «чинного націоналізму» / Д. Донцов // Націоналізм: антологія; упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2000. – С. 188-196.
14. Донцов Д. Націоналізм [Текст] / Д. Донцов // Твори. – Т. 1: Геополітичні та ідеологічні праці. – Л.: Кальварія, 2001. – С. 243–425.
15. Донцов Д. Незримі скрижалі Кобзаря (Містика лицарства запорозького) // Д. Донцов. – К.: Українська видавнича спілка ім. Ю. Липи, 2008. – 266 с.
16. Донцов Д. Підстави нашої політики. Твори. Т. 1: Геополітичні та ідеологічні праці. Л.: Кальварія, 2001. С. 91–242
17. Донцов Д. Сучасне політичне положення нації і наші завдання // Донцов Д. Вибрані твори: у 10 т. / Упоряд., післям., комент. О. Баган. – Дрогобич : ВФ «Відродження», 2011 – . – Т. 1: Політична аналітика (1912-1918 рр.) / Передмова О. Баган. – С. 21-37.
18. Кіян О. Історіософія Володимира Антоновича [Текст] / О. Кіян // Філософська думка. – 2006. – № 3. – С. 108–133. Русакова, О. Ф. Історіософія: структура предмета и дискурса [Текст] / О. Ф. Русакова // Вопросы философии. – 2004. – № 7. – С. 48–59.
19. Липа Ю. Призначення України [Текст] / Ю. Липа. – 2-ге вид. – Нью-Йорк: Говерля, 1953. – 305 с.
20. Маланюк Є. Малоросійство [Текст] / Є. Маланюк // Маланюк Є. Книга спостережень. Проза. – Торонто: «Гомін України», 1966. – Кн. 2. – С. 229–246.
21. Масненко В. В. Історична думка та націотворення в Україні (кінець ХІХ– перша третина ХХ ст.) [Текст] / В. В. Масненко. – К.–Черкаси: Відлуння Плюс, 2001. – 439 с.
22. Ситник О. М. Д. Донцов і проблема української національної ідеології // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – Вип. ХХVІІ. – Запоріжжя, 2009. – С. 140-143.
23. Ситник О. М. Ідеологічні процеси в Україні періоду другої половини ХІХ століття / О. М. Ситник // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія: Історія. – 2009. – Вип. 22. – Ужгород, 2009. – С. 126-129.
24. Ситник О. М. Засади української державної ідеології національної духовності та народовладдя / О. М. Ситник // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія. 2005. Вип. 13. С. 173-177.
25. Ситник О. М. Національна свідомість як визначальний чинник українського державотворення в період першої половини ХХ століття // Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія: Історія. – 2004. – Вип. 10. – С. 73-78.

26. Ситник О. М. Постать Богдана Хмельницького як історіософське підґрунтя національно-патріотичного виховання студентської молоді. *Версус*. № 7. 2016. С. 56-60.
27. Ситник О. М. Світоглядний спротив більшовизму з боку українців Наддніпрянщини протягом 1920-х – початку 1930-х років як прояв незавершеності Української національної революції. *Український селянин: збірник наукових праць*. Вип. 18. Черкаси, 2017. С. 151-155.
28. Хвильовий М. Г. Україна чи Малоросія? / М. Г. Хвильовий // Твори: у 2 т. – К.: Дніпро, 1990 – . – Т. 2. – С. 576-621.
29. Шлемкевич М. Загублена українська людина / М. Шлемкевич // *Хроніка 2000*. – Вип. 39-40. – К., 2000. – Кн. 2. – С. 317-339.
30. Шлемкевич М. Сутність філософії / М. Шлемкевич // *Хроніка 2000*. – Вип. 37-38. – К., 2000. – Кн. 1. – С. 667-690.
31. Шлемкевич М. Українська синтеза чи українська громадянська війна / М. Шлемкевич // *Генеза : Філософія. Історія. Політологія*. – 1997. – № 1 (5). – К. : Вид-во «Генеза», 1997. – С. 74-101.

Електронні ресурси

1. Бібліотека ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
3. Електронний каталог бібліотеки МДПУ імені Богдана Хмельницького. URL: <http://ver.mdpu.org.ua>
4. Методологія науки – Fajr. URL: sites.google.com/site/fajrru/Home/scientific

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Ситник, О. Духовно-релігійний чинник в національно-визвольному русі на Закарпатті впродовж 1944–1953 рр. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 10/52 (2022), с. 34–47.
2. Ситник О. Концепт розвою української нації за новітньої доби у викладі Дмитра Донцова. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія / ред. кол. Василь Ільницький (головний редактор) та ін. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка. Випуск 2/44 (2019). 105–118.*
3. Ситник О. Роля Володимира Антоновича у формуванні Михайла Грушевського як історика. *Український історик*. 1991–1992. № 3–4; 1–2. С. 169–177.